

Vleermuisonderzoek

Renswoude - Taets van Amerongenweg, fase II

Datum	08-11-2019
Auteur	T.D. Breur, Msc
Opdrachtgever	Gemeente Renswoude
Rapport code	SO19022v01
Wijze van citeren	Breur, T.D. 2019. Vleermuisonderzoek Renswoude, Taets van Amerongenweg, fase II Rapportcode: SO19022v01. Breur Ecologie & Onderzoek. Dordrecht

Breur Ecologie & Onderzoek
Schipbeekstraat 74
3313AR Dordrecht

Disclaimer

Op alle tekst, foto's en afbeeldingen in dit rapport berust – tenzij anders vermeld – het auteursrecht van Breur Ecologie & Onderzoek. Deze rapportage, inclusief eventuele bijlage(s), is vertrouwelijk en uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Verstrekking aan en gebruik door anderen dan de geadresseerde is zonder toestemming niet toegestaan. Aan dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend. Breur Ecologie & Onderzoek kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele schade als gevolg van een onjuiste of onvolledige weergave van de gegevens in dit rapport.

Copyright © Breur Ecologie & Onderzoek 2019.

Inhoudsopgave

1 Aanleiding	3
2 Doel	3
3 Plangebied & ontwikkeling	4
3.1 Huidige situatie	4
3.2 Geplande ontwikkeling	4
3.3 Toekomstige situatie	4
3.4 Planning	4
4 Onderzoeksopzet	5
4.1 Methodiek	5
4.2 Volledigheid onderzoek	5
5 Resultaten	7
5.1 Huismuisonderzoek	7
5.2 Gierzwaluwonderzoek	9
5.3 Vleermuisonderzoek	10
6 Effectbeoordeling	13
6.1 Huismussen	13
6.2 Gierzwaluw	13
6.2 Vleermuizen	13
7 Conclusie & aanbevelingen	14
7.1 Conclusies	14
7.2 Aanbevelingen	14
Bronvermelding	15
Bijlage I	16

1 Aanleiding

De gemeente Renswoude heeft Breur Ecologie & Onderzoek verzocht om soortgericht onderzoek uit te voeren naar de huismus, gierzwaluw en vleermuizen in Renswoude. De locatie betreft een aantal woningen (inclusief tuinen) aan de Taets van Amerongenweg. Deze woningen zullen gerenoveerd gaan worden of gesloopt t.b.v. nieuwbouw. In 2016 en 2017 is in en rondom deze locatie ecologisch onderzoek uitgevoerd door Ecoresult B.V. in het kader van fase I van deze ontwikkeling (reeds in uitvoering). Op basis van dit onderzoek bleek dat de locatie Taets van Amerongenweg een functie vervulde voor vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen.

2 Doel

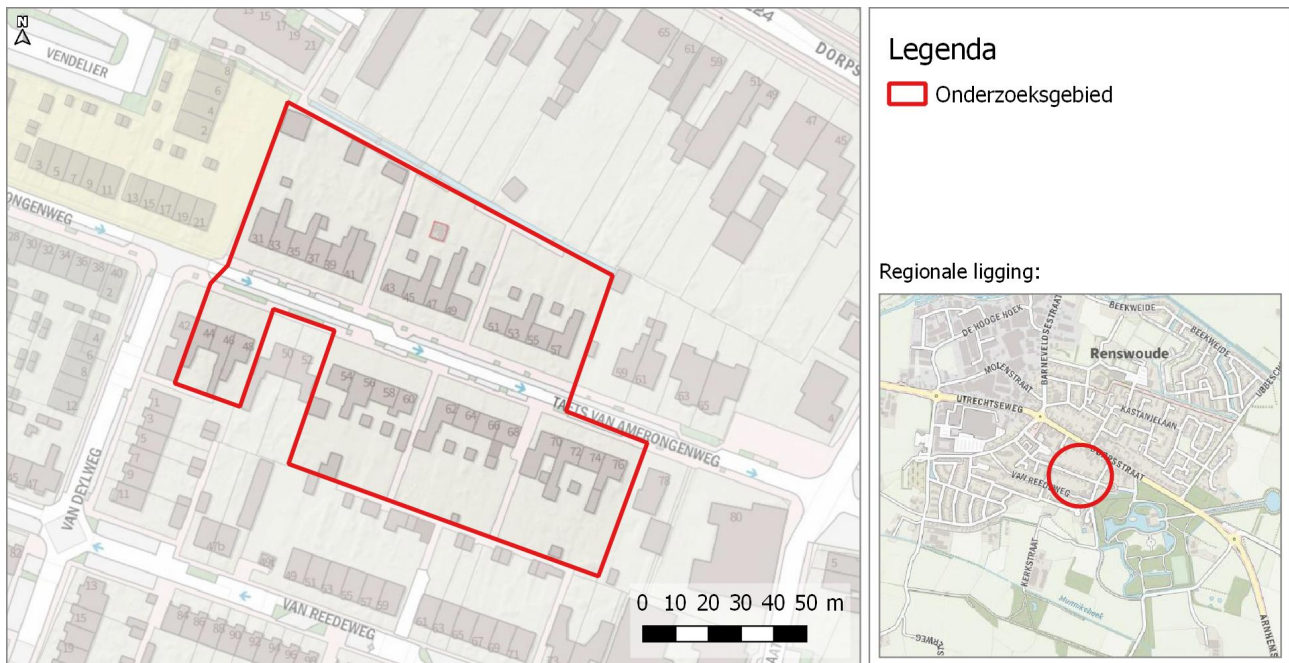
Het doel van dit soortgericht onderzoek onderzoek is om antwoord te geven op de volgende vragen:

- Zijn de huismus, gierzwaluw of vleermuizen aanwezig in het plangebied?
- Welke functie vervult het plangebied voor deze beschermde soorten?
- Leidt de geplande ontwikkeling tot een overtreding van de Wet natuurbescherming?
- Welke vervolgstappen dienen genomen te worden?

3 Plangebied & ontwikkeling

3.1 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen in het zuiden van Renswoude, provincie Utrecht. Het betreft een aantal "klassieke" kavels met rijtjeswoningen: bakstenen huizen met een schuin dak met dakpannen. De achtertuinen zijn diep en vaak voorzien van moestuinen en veel groene erfafscheidingen zoals ligusterhagen.

Abbeelding 1: Locatie en regionale ligging van het plangebied.

3.2 Geplande ontwikkeling

Het terrein zal omgevormd worden tot nieuwbouwwijk, een exacte inrichting is nog niet bekend. Ten behoeve hiervan zal de bebouwing in het plangebied worden gesloopt of gerenoveerd.

3.3 Toekomstige situatie

In de toekomstige situatie bevindt zich een nieuwbouwwijk op het terrein.

3.4 Planning

Een exacte planning van de werkzaamheden is niet bekend.

4 Onderzoeksopzet

4.1 Methodiek

Uitgangspunt voor het huismusonderzoek is het BIJ12 Kennisdocument Huismus, Versie 1.0, juli 2017. Op basis hiervan was de volgende onderzoeksinspanning nodig:

- 2 bezoeken in de periode 1 april – 15 mei (minimaal 10 dagen tussen de twee bezoeken).

Uitgangspunt voor het gierzwaluwonderzoek is het BIJ12 Kennisdocument Gierzwaluw Versie 1.0, juli 2017. Op basis hiervan is de volgende onderzoeksinspanning nodig:

- 3 avondbezoeken in de periode 1 juni – 15 juli

Uitgangspunt voor het vleermuisonderzoek is het vleermuisprotocol 2017, op basis hiervan is de volgende onderzoeksinspanning nodig:

- 3 voorjaarsbezoeken in de periode 15 mei – 15 juli: twee avondbezoeken en één ochtendbezoeken (minimaal 30 dagen tussen de twee avondbezoeken).
- 2 najaarsbezoeken in de periode 15 augustus – 1 oktober (minimaal 20 dagen tussen beide najaarsbezoeken).

Er is bij het vleermuisonderzoek gebruik gemaakt van een Pettersson D240x en een D100 Batdetector, een Zoom H1 geluidsrecorder en een Fenix FD40 zaklamp (focusseerbaar, 1000 lumen). In het voorjaar is het plangebied door 2 personen onderzocht, dit om optimaal overzicht te hebben tijdens het in- en uitvliegmoment van vleermuizen (zonsopkomst en zonsondergang). Het najaarsonderzoek is gericht op baltsgedrag wat de gehele nacht plaats kan vinden, daardoor kon in het najaar de locatie met 1 persoon onderzocht worden.

In tabel 1 op de volgende pagina is een overzicht van de veldbezoeken weergegeven. Hier is te zien dat er een extra onderzoeksinspanning is geleverd ten aanzien van de huismus (één extra bezoek) en vleermuizen (één verkennend bezoek rond middernacht en één extra ochtendronde).

4.2 Volledigheid onderzoek

Het gehele onderzoek is uitgevoerd conform de condities en methodiek van het Vleermuisprotocol 2017 (dit is de meest actuele versie). Daarbij zijn er extra bezoeken uitgevoerd die niet verplicht waren volgens het protocol. De onderzoekers voldoen aan de definitie van deskundig ecooloog zoals bepaald door de Rijksdienst voor ondernemend Nederland¹. Hiermee is voldaan aan de de benodigde onderzoeksinspanning.

¹ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/ruimtelijke-ingrepen/ontheffing-vrijstelling/ecologisch-deskundige>

Bezoek	Type	Datum	Tijd begin	Tijd eind	Temp (°C)	Wind	Bewolking	Neerslag	Onderzoeker
1	HMO	05-04-19	11:00	12:00	10-11	O2	7/8	geen	T.D. Breur
2	HMO	11-04-19	10:00	12:00	8-10	NO2	3/8	geen	T.D. Breur
3	HMO	14-05-19	7:50	9:50	10-13	NO2	0/8	geen	T.D. Breur
4	VMO*	16-05-19	0:00	0:45	9	NO1	2/8	geen	T.D. Breur & L.E. De la Cruz
5	GZO & VMO**	27-05-19	20:30	23:45	16-12	NW2 - W1	5/8	geen	T.D. Breur & L.E. De la Cruz
6	VMO	28-05-19	3:30	5:45	12-11	0	8/8	geen	T.D. Breur & L.E. De la Cruz
7	GZO & VMO	13-06-19	21:15	23:00	15-14	Z2	3/8	geen***	T.D. Breur
8	GZO & VMO	27-06-19	20:30	0:00	19-14	N2	0/8	geen	T.D. Breur & L.E. De la Cruz
9	VMO	28-06-19	3:20	5:30	13	NO1	8/8	geen	T.D. Breur & L.E. De la Cruz
10	VMO	19-08-19	0:07	2:07	15	ZW2	2/8	geen	T.D. Breur
11	VMO	08-09-19	22:00	0:00	11	0	2/8	geen	T.D. Breur

Tabel 1: Overzicht veldbezoeken. HMO= huismusonderzoek, GZO= gierzwaluwonderzoek, VMO= vleermuisonderzoek.

*Dit betrof een korte vleermuisronde ter voorbereiding op de eerste volledige voorjaarsrondes (bezoek 5 en 6). Het doel was om d.m.v. zwermgedrag alvast in beeld te krijgen waar zich mogelijk kraamkolonies bevonden, zodat deze hier de eerstvolgende avondronde direct uitvliegers geteld zouden kunnen worden.

** Normaliter wordt pas gestart met het gierzwaluwonderzoek vanaf 1 juni. Het voorjaar en de zomer van 2019 waren echter erg droog en warm. Hierom is het eerste bezoek voor gierzwaluwen al eind mei uitgevoerd (territoriaal gedrag rondom de nestplaats is in het begin van het broedseizoen beter waarneembaar).

*** Dit veldbezoek is iets later gestart doordat het regende, vanaf de aangegeven starttijd van het veldbezoek was het droog.

5 Resultaten

5.1 Huismusonderzoek

In het plangebied zijn 20 nesten van de huismus aangetroffen. Het functioneel leefgebied van deze huismussen bestaat uit heesters, heggen en andere tuinbeplanting in de directe omgeving van de nesten. Dit groen is essentieel als leefgebied voor de populatie huismussen.

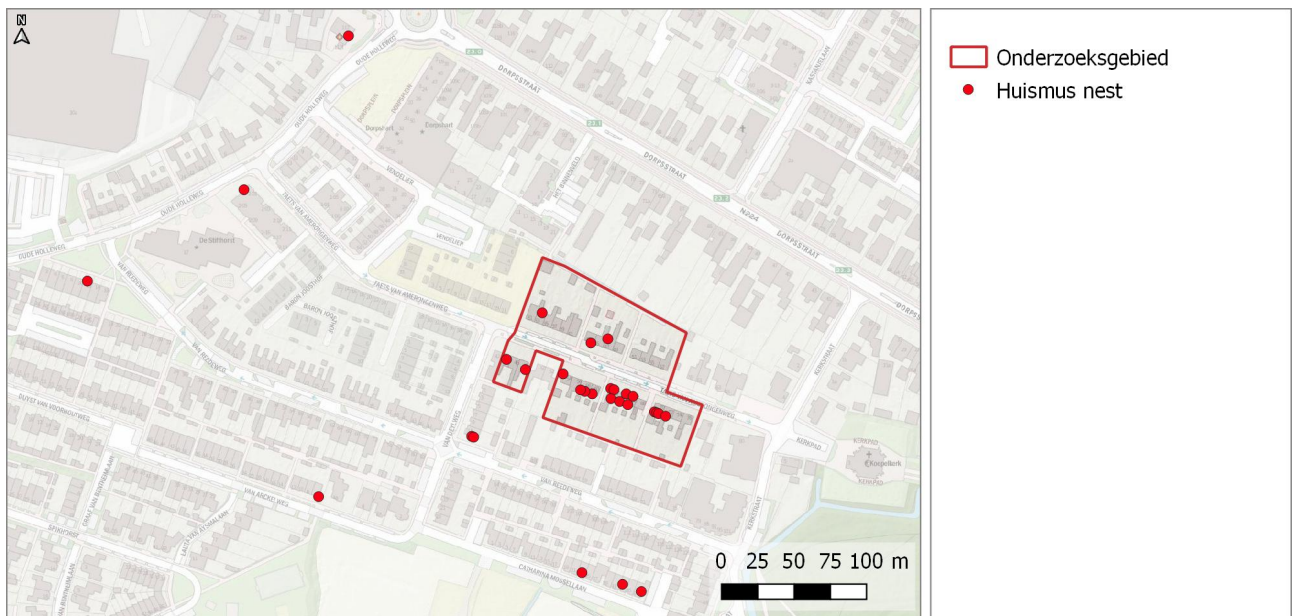
Afbeelding 2: Aangetroffen functies voor de huismus in het plangebied

Afbeelding 3: Vijf huismussen in een conifeer en één in de dakgoot in het plangebied.

Tijdens het huismussenonderzoek is ook de omgeving globaal onderzocht om een indruk te krijgen van de lokale populatie huismussen. Aangezien de primaire onderzoeksinspanning uitging naar de bebouwing behorende tot het plangebied zijn de nesten in de omgeving niet volledig geïnventariseerd. Onderstaande kaart geeft een globale indruk van het voorkomen van nesten van de huismus in de omgeving van het plangebied. Duidelijk is dat de Taets van Amerongenweg de kern vormt van de lokale populatie.

Een ander opvallend punt was dat er ook diverse nesten zijn aangetroffen in relatief nieuwe bebouwing (bouwjaar 2005 en 2006): de Catharina Mossellaan en het meest westelijke deel van de Taets van Amerongenweg. Mogelijk zijn dit uitbreidende populaties: naarmate de begroeiing in de tuinen van deze woningen tot wasdom komt verbetert het habitat rondom deze nieuwbouw voor de huismus.

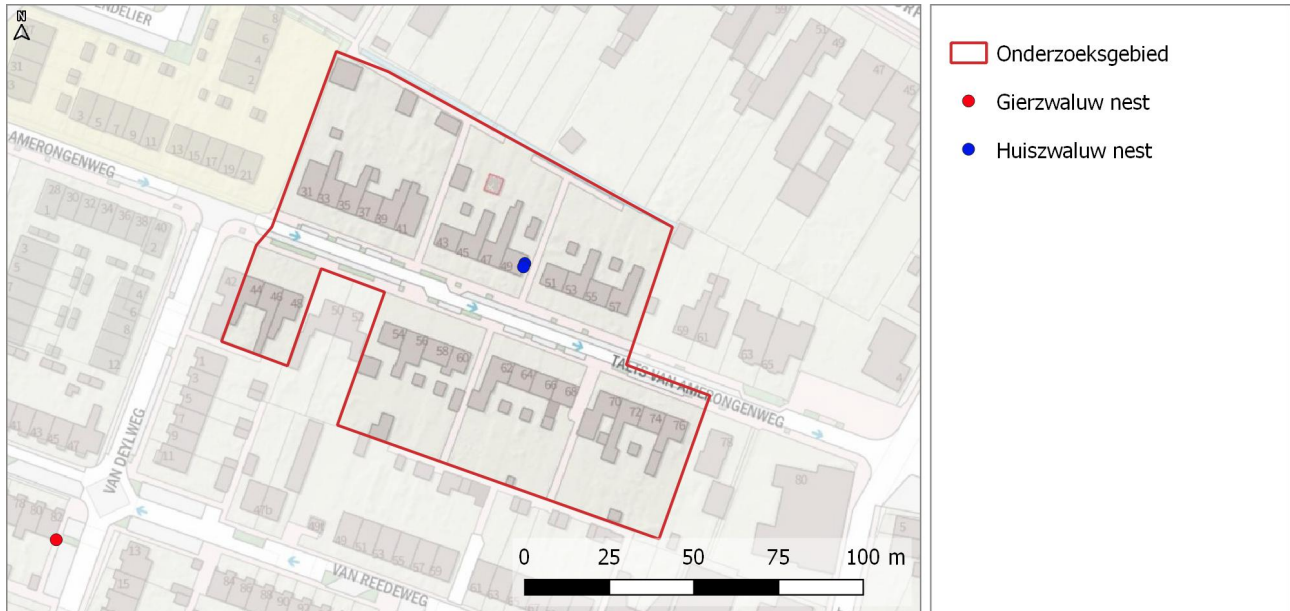
Afbeelding 4: Nesten van de huismus in en om het plangebied.

Afbeelding 5: Nestlocatie van huismus in nieuwbouwwoning (2006).

5.2 Gierzwaluwonderzoek

In het plangebied zijn geen nesten van de gierzwaluw aangetroffen. In de omgeving van het plangebied bevinden zich wel enkele nesten van de gierzwaluw, de indruk is dat dit een kleine verspreid broedende populatie is, er zijn geen locaties aangetroffen met zeer hoge concentraties van gierzwaluwactiviteit. In het plangebied zijn wel twee nesten van de huiszwaluw aangetroffen (niet jaarrond beschermd).

Afbeelding 6: Nesten van gierzwaluw en huiszwaluw in en om het plangebied.

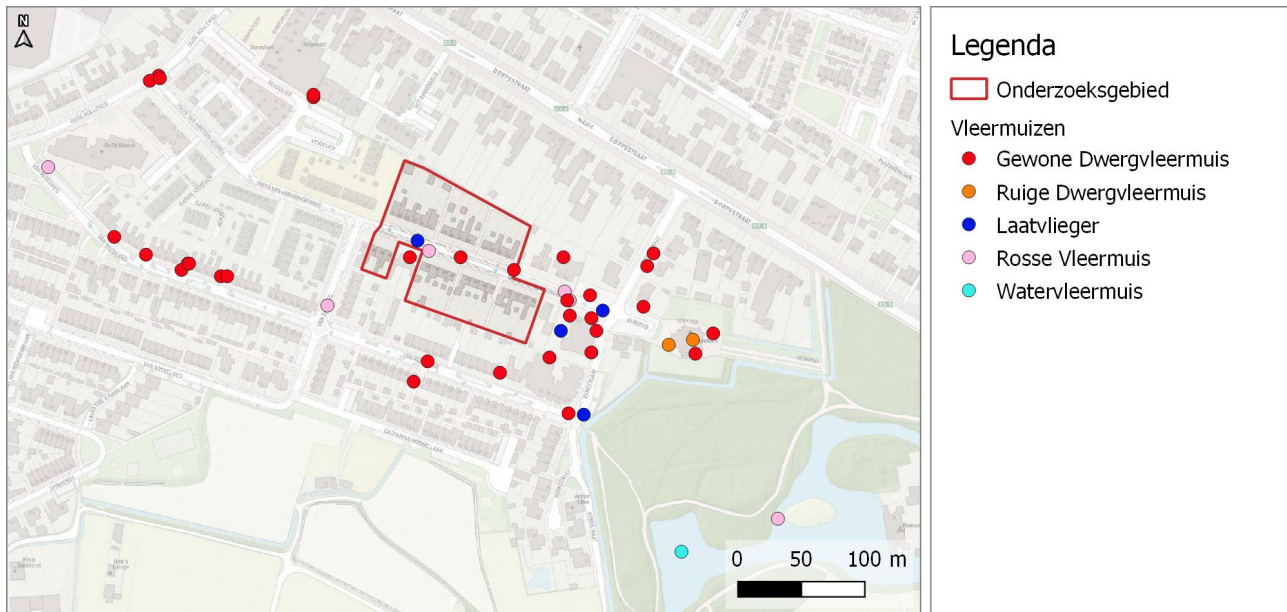

Afbeelding 7: Nest van de huiszwaluw in het plangebied.

5.3 Vleermuisonderzoek

In en om het plangebied zijn 5 soorten vleermuizen waargenomen:

- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Laatvlieger
- Rosse vleermuis
- Watervleermuis

Afbeelding 8: Waarnemingen van vleermuizen in het om het plangebied.

De meest waargenomen soort is de gewone dwergvleermuis. In het plangebied is één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Doordat de gewone dwergvleermuis zijn baltsgedrag voornamelijk vanuit vlucht laat horen kon de exacte locatie van de paarverblijfplaats niet worden vastgesteld. Aangenomen wordt dat deze dwergvleermuis verblijft in een opening in de rijtjeshuizen binnen zijn baltsterritorium. Buiten het plangebied bevinden zich 3 andere paarterritoria.

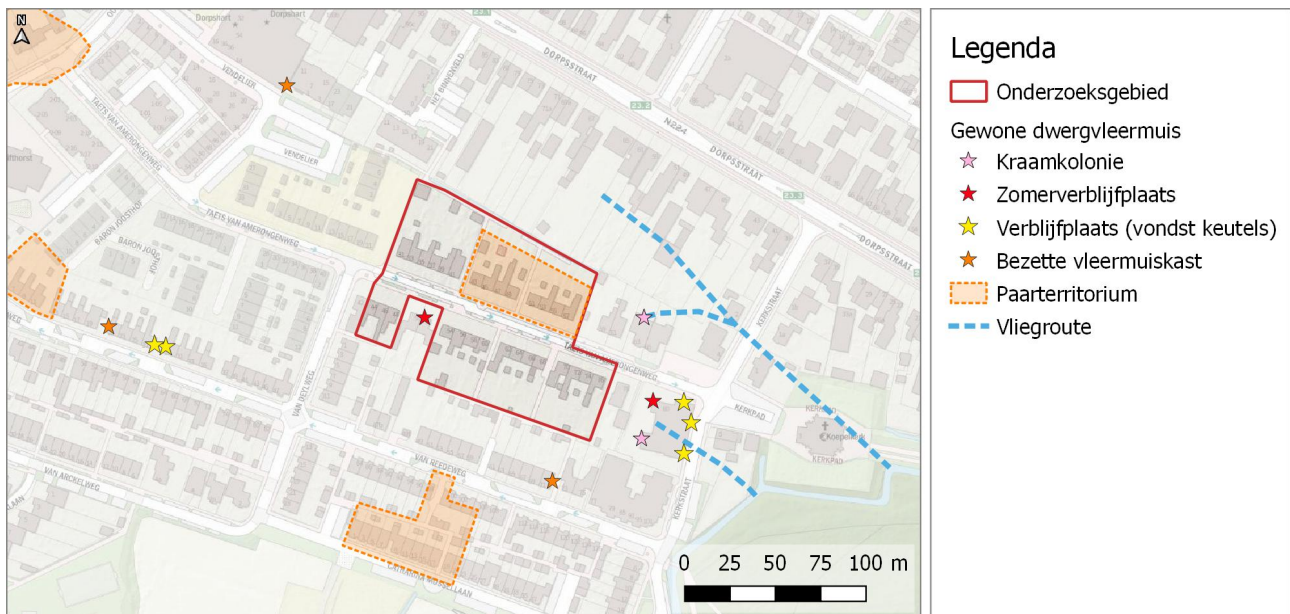
Op twee locaties buiten het plangebied is een kraamkolonie van de gewone dwergvleermuis aangetroffen: de Taets van Amerongenweg 63 en de Taets van Amerongenweg 66 (het Rehoboth gebouw). Vermoedelijk bevindt een derde kraamlocatie zich aan de achterzijde van de bebouwing aan de Dorpsstraat (vastgesteld op basis van overvliegende dieren van- en naar deze richting). Eenmaal was het mogelijk om uitvliegers te tellen, op 27-05-19 (veldbezoek 5) zijn er 62 uitvliegende dieren geteld uit het Rehoboth gebouw. Tijdens de drie avondbezoeken (veldbezoek 5, 7 en 8) bevond de kolonie zich telkens op een andere locatie. Deze resultaten zijn in overeenstemming met het onderzoek van Ecoresult BV uit 2017², er bevindt zich een kolonie gewone dwergvleermuizen in/rondom de Taets van Amerongen die zeer mobiel is en vaak verhuist.

In hetzelfde Rehoboth gebouw, is ook een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Op basis van de vondsten van keutels wordt aangenomen dat dit gebouw verschillende zomerverblijfslocaties herbergt waar wisselend gebruik van wordt gemaakt. In de Taets van Amerongenweg 38a (buiten plangebied) bevindt zich een andere zomerverblijfplaats

² Breur, T.D. 2017. Aanvullend onderzoek huismus, gierzwaluw en vleermuizen In het kader van de Wet natuurbescherming Plangebied: Taets van Amerongenweg, Renswoude. Kenmerk ER20170706v01. Ecoresult B.V., Dordrecht.

van de gewone dwergvleermuis, dit dier verblijft vermoedelijk in een ruimte boven het rolluik. Op twee locaties aan de Van Reedeweg zijn eveneens vleermuisketels aangetroffen (onder kleine vleermuiskasten). Het betrof een laag aantal ketels per locatie, vermoedelijk gaat het hier om zomer/paarverblijfplaatsen van één of enkele dieren.

Hiernaast zijn, indien toegankelijk, tijdens iedere vleermuisronde de aanwezige vleermuiskasten in de omgeving van het plangebied gecontroleerd (m.b.v. een zaklamp). In drie van deze kasten zijn gewone dwergvleermuizen waargenomen, het betrof telkens één dier. In de avond rondes in het voorjaar vlogen de dieren vanuit de kraamlocaties richting het oosten, richting het kasteelbos. Er zijn geen vliegroutes waargenomen die door het plangebied lopen.

Afbeelding 9: Waargenomen functies voor de gewone dwergvleermuis in en om het plangebied.

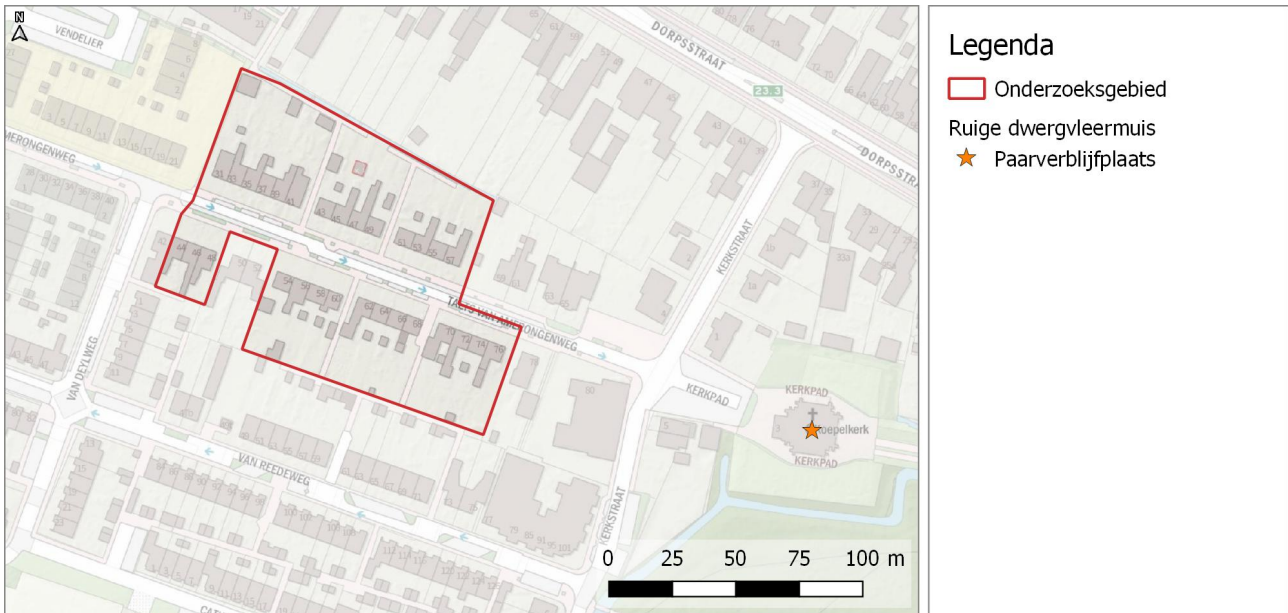

Afbeelding 10: Ketel van een dwergvleermuis langs de gevel

De laatvlieger en de rosse vleermuis zijn enkel overvliegend waargenomen, geen van deze waargenomen dieren vertoonde binding met de bebouwing in het plangebied.

De watervleermuis is enkel waargenomen buiten het plangebied, boven de waterpartijen in het kasteelbos werd af en toe gevoerageerd door verschillende dieren.

De ruige dwergvleermuis is enkel waargenomen ten oosten van het plangebied. Hier bevindt zich één paarverblijfplaats in de Koepelkerk.

Afbeelding 11: Functies voor de ruige dwergvleermuis in de omgeving van het plangebied.

6 Effectbeoordeling

6.1 Huismussen

In het plangebied bevinden zich 20 nesten van de huismus, deze nesten vormen de kern van de lokale populatie huismussen. De beplanting in en langs de tuinen vormt het essentieel functioneel leefgebied van deze huismussen.

Zowel de nestplaatsen als het functioneel leefgebied zullen (gedeeltelijk) verdwijnen of aangetast worden door de geplande ontwikkeling. Dit leidt tot een overtreding van de Wet natuurbescherming (zie Bijlage I):

Vogelrichtlijn § 3.1 Wnb

- Art 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.

6.2 Gierzwaluw

Het plangebied vervult geen functie voor de gierzwaluw. De geplande ontwikkeling leidt niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze soort.

De twee nesten van de huiszwaluw zijn niet jaarrond beschermd. Ten aanzien van deze soorten geldt hetzelfde als voor andere algemene vogels (bijvoorbeeld spreeuwen) die kunnen broeden in het plangebied: de nesten zijn enkel beschermd wanneer zij in gebruik zijn. Met het plannen van werkzaamheden die versturend kunnen zijn voor deze nestplaatsen dient men rekening te houden met het vogelbroedseizoen.

6.2 Vleermuizen

In het plangebied bevindt zich één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. Door de geplande ontwikkeling zal deze verdwijnen. Ook de zomerverblijfplaats (Taets van Amerongenweg 38a) welke gelegen is temidden van de te slopen bebouwing zal naar alle waarschijnlijkheid haar functionaliteit verliezen. Hierdoor is er sprake van een overtreding van de Wet natuurbescherming:

Habitatrichtlijn § 3.2 Wnb

- Art 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te versturen.
- Art 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.

Andere aangetroffen verblijfplaatsen en functies in de omgeving van het plangebied worden niet aangetast, deze zijn gelegen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

7 Conclusie & aanbevelingen

7.1 Conclusies

De geplande ontwikkeling leidt tot negatief effect op:

- 20 nesten van de huismus, inclusief functioneel leefgebied
- 1 paarverblijfplaats en 1 zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis

Een ontheffing van de Wet natuurbescherming is noodzakelijk.

7.2 Aanbevelingen

Er dient een ontheffing aangevraagd voor om de geplande ontwikkeling aan de Taets van Amerongenweg fase II te kunnen uitvoeren.

Om een ontheffing te verkrijgen zijn de volgende zaken van belang:

- Er dient een wettelijk belang ten grondslag te liggen aan de ontwikkeling.
- Er dient aannemelijk gemaakt te worden dat er geen andere reëel alternatief is waarbij negatieve effecten op beide soorten kunnen worden voorkomen.
- Er dient een pakket aan mitigerende maatregelen genomen te worden om negatief effect op beide soorten zoveel mogelijk te voorkomen en te verminderen. Hierbij valt grofweg te denken aan:
 - Het werken buiten kwetsbare periodes
 - Zorgen voor tijdelijke alternatieve nest/verblijfplaatsen voor huismussen en vleermuizen.
 - Zorgen voor permanente voorzieningen voor huismussen en vleermuizen in de nieuwbouw woningen. Hierbij dient ook aandacht uit te gaan naar de realisatie van functioneel leefgebied van de huismus

Ten aanzien van de uitvoering van de Taets van Amerongenweg fase I zijn ook tijdelijke voorzieningen aangebracht voor huismussen en vleermuizen, hier was destijds sprake van een overcompensatie: er zijn meer kasten opgehangen dan noodzakelijk was. Tevens zullen er permanente verblijfplaatsen worden aangebracht in de nieuwe woningen van fase I die op dit moment bijna gereed zijn. Deze voorzieningen dienen nauwkeurig in kaart gebracht te worden om te bepalen welke aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn ten aanzien van fase II.

Bronvermelding

Breur, T.D. 2016. Notitie Quicksan Flora en fauna Plangebied: Taets van Amerongenweg, Renswoude. NER20160823v01. Ecoresult B.V., Dordrecht.

Breur, T.D. 2017. Aanvullend onderzoek huismus, gierzwaluw en vleermuizen In het kader van de Wet natuurbescherming Plangebied: Taets van Amerongenweg, Renswoude. Kenmerk ER20170706v01. Ecoresult B.V., Dordrecht.

Ministerie van Economische zaken. 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Netwerk Groene Bureaus, Vleermuisprotocol 2017

Kaartmateriaal:

<http://pdokviewer.pdok.nl>

Overig:

<https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>

<https://www.verspreidingsatlas.nl>

<https://waarneming.nl/>

Bijlage I

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming (Wnb) per beschermingscategorie.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wnb	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wnb	Beschermingsregime Nationaal beschermde soorten (andere soorten) § 3.3 Wnb
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.